Любов Мацько, Оксана Мацько
Київ, Україна

ЛІНГВОПОЕТИКА ЯК СИСТЕМА ХУДОЖНІХ ЗАСОБІВ МОВООБРАЗІВ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

Поезія – це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі.
Ліна Костенко

У статті розглядається ментально-художній зміст лінгвістичних одиниць сучасної поетичної терміносистеми, що широко використовуються у лінгвостилістичному, літературознавчому, лінгвокультурологічному аналізах української культури як з погляду ідейно-тематичного змісту, так і з позицій естетичного бачення мовних форм та впливу їх на учнів, студентів, слухачів, читачів.

Ключові слова: *лінгвокультурологія, лінгвопоетика, лінгвокултуролоічний аналіз, лінгводидактика, тропи.*

Актуальність постановки теми лінгвокультурологічного дослідження нині посилюється нагальною потребою у вищій і середній освіті формувати національну українськомовну особистість на високих морально-етичних і художньо-естетичних зразках світової, європейської і рідної української культур, літератур та мов. Категорія «особистість» є основною у лінгвокультурології, бо вона її творець, носій і поширювач.

Мета статті: подати стислий опис основних понять традиційної поетики, успадкованих українською лінгвістичною культурою і поширених у сучасній лінгвокультурології.

Постання національного світогляду започатковується передусім засобами рідної мови, її лінгвокультурологією: «яка вивчає зв'язок мови з культурою; відтворення мовними засобами явищ культури; процесу етнічної ідентифікації

індивіда; взаємодію мови, етнічного менталітету та культури [Євтух, 2009, с. 92].

Особистість характеризується за її ціннісними орієнтаціями, ментальністю, когніцією, соціальним досвідом, поведінковою діяльністю, культурою власного мовлення. Тому лінгвокультурологія має тісно співпрацювати з лінгводидактикою.

Поетика – один з найдавніших термінів у риториці, мовознавстві, літературознавстві, в інших видах культури. В основі його лежить давньогрецьке слово poietike – майстерність творення (відpoieō –роблю, творю). Поетика є і повинна бути ознакою кожної творчої діяльності, бо це найдоцільніше і найкраще (найобразніше) втілення досконалої раціональної, реальної, предметної думки, ідеї, концепції, концепту, поняття, образу, процесу. Для цього автори вдаються до створення художніх образів і пошуку засобів та форм їх вираження.

У філологічних науках в поетиці вбачають мистецтво слова, ритмічно організованого художнього мовлення, переважно поезії, в ній поетика найповніше втілюється. Слід зважати й на те, що на ранніх етапах розвитку література послуговувалася апелятивним, переважно віршовим і речитативним мовленням (живий епос, проповіді, античні драми, середньовічні героїчні пісні, легенди, билини). Це частково сприяло й поетизації пізнішої епічної (прозової) літсратури з виразною логічною (раціональною) структурою змісту.

Поетизм – слово, зворот (троп), словосполучення, прецедент ний текст особливого естетичного змісту, що створює у читачів враження чарівності, привабливості, викликає стан духовного піднсссння, особливого псрсживання, глибокого проникнення у зміст тексту [Літературознавчий словник-довідник, 1997, с. 557]. Українська мова (в літературному, народнорозмовному і діалектному виявах) на усіх рівнях своєї структури (фонічному, фонематичному, морфемному, словотвірному, морфологічному, лексико-семантичному, лексико-морфологічному, лексико-синтаксичному, лексико-фразеологічному, лексико-стилістичному, текстотворчому, мовнокомунікативному) надає мовцям невичерпні можливості авторського використання мовних засобів для створення текстів лінгвокультурологічної цінності. Поетику мови і науку про неї називають лінгвопоетикою.

Предметом лінгвопоетики стають ті мовні одиниці, їх ознаки, функції (вербальні і текстові), що силою інтенції й авторського таланту в результаті творчої діяльності перетворюються в образно-художні засоби тексту. Це передусім такі моделі організації звукового потоку, які надають художньому

тексту конотації поетизму. Версифікація (англ. versification від лат. versificatio – versus вірш і facio – роблю) – це мистецтво віршування за правилами, що виробилися на фоноритмічних законах даної мови практичною творчою діяльністю авторів – попередників і закріпилися переважно пісенно-поетичним досвідом. Інструментування (англ. instrumentation від фр. Instrumentationverbae) – це способи відбору і комбінування звуків, здатних надавати тексту певного звукового ладу з бажаним емоційно-експресивним забарвленням: алітерація, асонанс, звукопис (звуконаслідування).

Український мовознавець, літературознавець і культуролог Юрій Шевельов (Шерех) пояснював поетизм так: «Поетизми – це слова й мовні конструкції, які чужі розмовній чи діловій мові, які характеризують специфічно поетичну мову і плекають її як окремий тип мови в межах, звичайно, загальнонаціональної мови, дуже часто як жест протиставлення буденності буденної мови, як вірність віковій традиції, як виклик. Поетизмами можуть бути старі, архаїчні вирази, новотвори самого поета тощо. Єднає їх тільки протиставлення пересічності, щоденності. …До поетизмів належить і ораторська інтонація з її анафорами й паралелізмами…, пишна гра метафор… А може найбільше творить загальне враження високості стилю й високостів духа неокреслення …загальне не називання справжньої теми вірша…» [Шерех, 1998, с. 120].

Поетичність – це також загальний чуттєвий тон тексту, створений цілою низкою взаємозумовлених образно-виражальних засобів – тропів і фігур, гарних семантичним змістом і мелодійних формою та розміром. Яскравим прикладом такої поетичності можна назвати поезію Івана Франка збірки «Зів'яле листя», в якій «Кожний вірш, кожна строфка, навіть стрічка кожна так мистецьки вирізьблені, всі картини так принадно змальовані, всі скалі почувань людської душі так артистично згармонізовані» [Крушельницький, 2007, с. 24]. Наприклад: *Чого являєшься мені у сні? Чого звершаєш ти до мене чудові очі ті ясні, сумні, немов криниці дно студене? Ой ти дівчино, з горіха зерня, чом твоє серцеколюче терня? Чом твої устонька тиха молитва, а твоє слово остре, як бритва?*

Літературознавство і мовознавство традиційно визначало поетику як: науку про поетичну діяльність, її форми і види; про побудову, лад художніх творів; про систему зображувально-виражальних засобів, зумовлених ідейно-естетичними інтенціями автора; про поезію як мистецтво; про естетику словесної творчості [Літературознавчий словник-довідник, 1997, с. 557].

Мовознавчий зміст поетики розкрито в енциклопедії «Українська мова» у кількох аспектах: а) «як мистецтва слова: становлення та еволюція

літературних родів і жанрів, течій і напрямів, стилів і методів»; б) як спадщини античності Греції, Риму, Індії, Китаю, «Поетики» Арістотеля (IV ст. до н.е.) та праць інших видатних вчених; в) як використання спадщини греко-візантійської риторики в освіті Київської Русі (стаття Георія Хіровоска про тропи і фігури мови «Объ образѣхъ» у «Ізборнику Святослава» 1073 р.) в ранньо- і середньоукраїнських книжників, учителів у школах, колегіумах, університетах, академіях, монастирях, храмах, коли поетика входила до складу семи вільних наук; г) як сукупності художньо-естетичних і стилістичних засобів, які визначають своєрідність жанру і стилю художнього тексту певного мистецького твору, систему його лексико-граматичних засобів, специфіку звукової інструментовки, синтаксичну структуру, ритміку, тропи і фігури, що увиразнюють смисли і чуттєві враження.

В ранньоукраїнську книжну культуру поетика прийшла з Європи разом з християнством і риторикою, хоча українська міфологічна риторика зароджувалася в першопочатках етносу протягом віків. Для парафіяльних, монастирських, братських шкіл, а потім для колегій, університетів, академій, готувалися і використовувалися курси поетики (пиїтики), гомілетики (християнської поетики) старослов'янською, книжною давньоукраїнською, грецькою, латинською мовами. У XVII-XVIII ст. у Києво-Могилянській колегії було багато праць з поетики, риторики, написаних латинською мовою київськими авторами: Фсофана Прокоповича «Dcartcpoctica» («Про постичнс мистецтво»); Митрофана Довгалевського «Hortuspoeticus» («Сад поетичний») та інш.

Основним у лінгвопостиці є поняття постичної мови. Ним охоплюється: а) віршова мова (мова віршованої поезії у протиставленні її прозовій мові) та б) мова всієї художньої літератури як основний репрезентант естетичної функції національної літературної мови і мовного вираження інших видів національної культури.

Основною ознакою поетичної мови є її естетична функція, яку комплексно, системно здійснюють мовно-виражальні засоби усіх рівнів мови тексту, створюючи ефект художнього, високого стилю, відмінного від побутового, буденного спілкування. Такій функції і художньому задуму автора підпорядкована віршова форма тексту, звукова інструментовка, високочастотна поетична лексика (*небо, зоря, місяць, барвінок, калина, сокіл, орел, рушник, доля, серце*), яка окрім того, що, за словами І.Я.Франка, «сама по собі» є поетизмами, створює жанрово-стильовий колорит. У ньому семантизуються інші лексеми, переосмислюються слова–поняття, виникають і закріплюються за

ними нові асоціації, набуваються конотації, актуалізується синтаксична структура, виникають нові словосполучення, формуються смислові структури, образи-концепти.

Найвиразнішим засобом поетичної мови є поетична лексика – поетизми. Основну її частину складають слова з додатковим емоційно-експресивним стилістичним забарвленням та традиційні образи античної і світової поезії, кольороназви, етнографізми, старослов'янізми, фольклоризми, архаїзми, лінгвокультуреми як носії загальнолюдського національного-культурного компоненту, неологізми, оказіоналізми. Всі вони покликані передавати почуття захоплення, піднесення, ліризму, урочистості, краси: *веселка, серпанок, обрій, явір, тополя, сад, радість, блакить, білява хата, молода дівчина, хоробрий козак* (Прометей, Геракл) та інш.

Стилістичне значення поетичної лексики зумовлюється її усталеним символічним змістом, асоціативними зв'язками з попередніми текстами, багатовіковою традицією використання їх у поетичних текстах на фоні нейтральної лексики. Те, як набираються слова протягом свого життя змісту і барв, визначний естетолог Михайло Бахтін пояснив так: «Життя слова в переході із уст в уста, із одного контексту в інший контекст, від одного соціального колективу до іншого, від одного покоління до другого покоління. При цьому слово не забуває свого шляху і не може до кінця звільнитися від влади тих конкретних контекстів, у які воно входило» [Бахтин, 1986, с. 349].

У сучасній лінгвостилістиці, літературознавчій стилістиці, лексикології називають переважно кілька тропів: метафору, метонімію, синекдоху, епітет, порівняння, що виникають в результаті семантико-функціонального переносу значень слів. Існують пошуки першотропа, тобто одного основного, первородного, якому б мали підпорядковуватися інші як його різновиди, бо вже давно помічено, що вони споріднені і взаємоперехідні. Цю думку висловив ще в 1910 році у праці «Симовлізм» російський поет Андрій Бєлий: «форми зображальності невіддільні одна від одної: вони переходять одна в одну...; один і той же процес живописання, через перехідні різні фази, постає перед нами то як епітет, то як порівняння, то як синекдоха, то як метонімія, то як метафора...».

Були і є спроби звести всі тропи до метафори як основного, вихідного тропу, наприклад, до метонімії (Умберто Еко) і навіть до синекдохи (Група m).

Основними спільними ознаками тропів є їх аналогійний характер і паралогічність, тому що перенос відбувається за аналогією і що він є ніби логічною помилкою. Але логічна помилка є такою, що відкриває нові риси явища і збагачує читача новими знаннями. Наприклад: *(глобус капусти, конвертики хат* (Л.Костенко); *жоржини хмар* (В.Свідзінський); *вечори з*

Євангелія (Б.-І. Антонич); *в'язали мислі у тугий сніпок* (М.Осадчий); *вишня колише гілкою світ, сонце снідає росою, вишня пасе солов'я, метелик білим рукавом утерся* (Т.Мельничук).

Здатність мови до постійного творення тропеїчності робить її багатшою на переносні конотативні значення й відтінки, динамічнішою у розвитку, свіжішою і образнішою для сприймання.

Метафора – це основний найпоширеніший і найпродуктивніший у риториці і стилістиці троп, а тому найбільше відомий мовцям і найбільше досліджений саме філологами [Кравець, 2012, с. 409].

Намагаючись докопатися до суті метафори, дослідити її природу і механізм такого продуктивного процесу, як метафоризація, вчені висловлюють різні думки стосовно того, чим є метафора, що лежить в її основі [Теория метафоры, 1990, с. 512] – порівняння, аналогія, тотожність чи подібність. І те, що кожний дослідник має рацію, бо аналізований ним матеріал дає підстави йому висловити саме таку думку, уже переконує нас у тому, наскільки складним і різноаспектним явищем є метафоризація і наскільки розгалуженою і багатовимірною є метафора як троп. Осип Мандельштам вважав, що «тільки через метафору розкривається матерія, бо немає буття без порівняння, бо й саме буття – це порівняння» [Мандельштам, 1967, с. 83]. Звичайно поет, мабуть, мав на увазі порівняння у широкому розумінні цього поняття, яке включає в себе і зіставлення.

Порівняння має тричленну структуру: суб'єкт порівняння, об'єкт порівняння і ознака, за якою відбувається порівняння: *дівчина гарна, як калина.* Метафора відрізняється від порівняння тим, що в ній третій член (ознака) не названий, він тільки угадується як «привид», а тому нечіткий, розсіяний. Це залишає великий простір для творчого уявлення слухача (читача) самому «вгадати» ту ознаку, яку автор «бачить» або «хоче бачити» і яку може читач сприйняти *(дівчина така свіжа, як калина; дівчина така ніжна, як калина; дівчина така красива, як калина).*

Метафори класифікуються за двома принципами: традиційним риторичним і лексико-граматичним.

За традиційним риторичним принципом серед метафор виділяють такі:

- стерті метафори,або загальномовні, такі, в яких уже стерлася свіжість, несподіваність асоціативного зв'язку між віддаленими предметами. Їх вживають усі мовці, не відчуваючи фігуральності, відхилення. Значення цих метафор у сучасній мові стає ніби прямим: *ніжка стола, носик чайника, вушко голки, ручка дверей;*

- до стертих метафор близькими є фразеологічні метафори, або метафори - формули: *пуд солі з'їсти, сіль землі; камінь за душею, наріжний камінь, камінь спотикання; нагріти руки, тягти руку, мати руку, своя рука владика, дати по руках, під гарячу руку, їсти очима* тощо;

- різку метафору можна побудувати на протилежному полюсі асоціацій, на протиставленнях: *смертельне життя, стара новація*. Ця метафора вражає новизною, несподіваністю і непередбачуваністю асоціативного зв'язку. На перший погляд, такого зв'язку ніби немає. Тільки на фоні дискурсу, добре знаючи текст і підтекст, поміркувавши, повіриш у істинність його:

Цей став повісплений, осінній, чорний став,як антрацит видінь, як кремінь крику вилискує Люципера очима. І не спіши вперед,бо чагарями спогадів прослалася твоя дорога дальня.(В.Стус)Отаке ти, людське горе, отака ти, чорна хлань, демократіє свободи і свободо німувань.(В.Стус)

Розгорнена метафора включає в себе кілька метафоризованих компонентів і покриває більший семантичний простір у висловленні.

Зажурених двоє віч, Криві терези рамен, гербарій дзвінких долонь – з ночі. Ти десь живеш на призабутім березі моїх змілілих пам'ятей. Блукаєш пустелею моїх молодощасть, як біла тінь суворої скорботи. Наді мною синє віко неба: сіро-чорна шлакова труна геть обшила душу. (В. Стус)

Метафора з часів античної риторики й філософії була і є в центрі уваги вчених-лінгвістів, філософів, психологів, бо це один із основних шляхів пізнання реальності шляхом перенесення понять з однієї сфери в іншу: від конкретно-чуттєвої до абстрактної, від матеріальної до духовної. Метафору можна назвати логікою в образі, настільки точно вона може передати суть обраного явища, субстанції в образі.

Метафора є в науці, культурі, освіті. В усі часи розвитку інформаційних технологій, інтенсивного розвитку реклами, коли вимагається короткий, чіткий, але ємкий і образний словесний текст, який би швидко запам'ятався, засвоївся і спрямував увагу саме на цей, актуалізований предмет, роль метафори у мовному спілкуванні зростає. Визначний філософ і письменник Х. Ортега-і-Гассет вважав, що метафора подовжує «руку» інтелекту, її роль у логіці можна уподібнити до вудочки на рибалці чи рушниці на полюванні.

Метафора виконує кілька функцій: пізнавальну, номінативну і образну. Метафорою користуються для опису і пояснення складних явищ у процесі наукового дослідження. В результаті сформувався цілий клас наукових метафор.

Метафору використовують як назву для нових предметів, речей, явищ: *мишка* (для управління комп'ютером), *лапка* (у швейній машині), *собачка*

(деталь), *кросівки, вітрівка, в'єтнамки, бікіні* та багато інших. Так виникають загальномовні метафори, які через часту вживаність і поширеність втрачають свою фігуральну ознаку, і навіть можуть термінологізуватися.

Проте найбільше помітною і використовуваною є первинна і основна функція метафори – образна. Вона здатна швидко й точно активізувати перцептивні можливості слухача, викликати спрогнозований відгук у свідомості й почуттях.

Вміння мовця творити свої, оригінальні метафори – це великий талант. Про це говорив ще Аристотель, вважаючи талановитими тільки тих письменників, які творили гарні метафори. Навчитися метафоризувати важко, але можливо. Механізм конструювання метафори складається з кількох етапів.

Перший етап – це формування ідеї і пошук основного образу для її вираження – суб'єкта метафори.

Другий етап – пошук додаткового об'єкта, який міг би стати образним компонентом і збудити у свідомості слухача певну асоціацію – об'єкта метафори.

Третій етап – це синтез вибраних суб'єкта і об'єкта, при якому, поєднуючи й узгоджуючи ознаки обох, створюють новий образ на фоні лексичної достатності тексту. Контекст має «підтримати» метафору.

Як приклад, можна навести пошук і створення метафори для рекламування мобільного тслсфона «Нокіа», описані А.Бичковою у ж. «Рсклама»:

Ознаки об'єкта:	**Асоціації, що виникли за аналогією до цих ознак:**
- мініатюрний	- іграшка, метелик, птах
- забезпечує постійний зв'язок	- бути завжди наготові, контролювати, непомітно поряд, дім, батьківщина
- надійність	- не підведе, можна йти в розвідку
- відома торгова марка	- популярний образ, радість впізнання, зірка, герой фантазій, супермен
- престижний	- крок до успіху, впевненість у собі, супермен
- зручний, простий для використання	- завжди зі мною, ти не один в лісі і полі

Наступний етап – зіставлення між собою асоціацій, в результаті чого народилася розгорнена метафора, в якій використано образні аналогії:

мініатюрний – птах
постійний зв'язок – мобільний телефон
надійність – не підведе, Штірліц
відома торгова марка – популярний герой
престижний – супермен
зручний – ти не один (а з телефоном)

У результаті відбору варіантів метафора втілилася в такий рекламний малюнок: Штірліц на фоні весняного неба з мобільним телефоном у руці мрійно дивиться за журавлями. Внизу напис; «Краще «Нокіа» в руці, ніж журавлі в небі», модифікований з відомої приказки «Краще синиця в жмені, ніж журавель у небі».

Синестезія (гр. sunaisthesis – одночасне сприйняття) – різновид художньої метафори, побудований на поєднанні лексем, що позначають різні сфери чуттів або щось сприйняте одночасно різними органами відчуттів (кольору, смаку, дотику, звуку, форми тощо). В результаті синестезії утворюються синтетичні художні образи з акустичними компонентами: *Коливалося флейтами Там, де сонце зайшло; Гей над дорогою стоїть верба, Дзвінкі дощові струни ловить.* (П.Тичина)

Метонімія (від гр. metonymia – перейменування) – це троп, основу якого складає заміна одних назв іншими на ґрунті суміжності їх значень: *золото у вухах* (замість: золоті сережки чи сережки з золота), *кришталь на столі* (мають на увазі вироби з кришталю), *столове срібло* (прибори зі срібла), *вивчали Шевченка* (твори Шевченка), *подай математику* (підручник з математики), *зібралася вся школа* (учні й учителі школи), *відділ у відпустці* (співробітники відділу).

Метонімія справляє враження мовлення «навпростець» і є стильовою рисою живої розмовної мови. Як компресована, згорнена номінативна структура метонімія зручна для використання в усному мовленні, відповідно продуктивна, стилістично експресивна і не виходить за межі стильових норм. Нікого не дивують в розмовній мові вирази, на зразок: *міністерство згодне, район знайшов кошти, інститут підтягнувся, його знає весь будинок, село мовчало* тощо. Писемна мова рідше послуговується метонімією.

У художньому тексті метонімія цікава тим, що ніби вихоплює і висвітлює найважливіше слово, на ньому фокусує увагу. Наприклад: *Кругом листочки обведу та й списую Сковороду* (Т.Шевченко); *Через сліпучу призму пекторалі тепер для нас всі скіфи золоті. Бо як вони свій епос не створили, чи нам його не трапилось гортать, – то (що ж лишилось?) Піднімати брили. Історію по*

золотучитать; В тіні олив, закохані в Елладу, де птиця фенікс ще раз ожила, ми, юні пташенята того Саду, пили мистецтво з першоджерела (Л.Костенко).

Метонімія може поширюватися епітетом, який і вказує на предмет метонімічного переносу. Наприклад, *чаїний жаль* (замість крик): *А десь же є і степові кринички, і степові озеречка, і чаїний жаль над ними* (М.Стельмах).

Синекдоха (гр. synecdoche) – це різновид метонімії (метонімія навпаки), такий стилістичний зворот, у якому ціле подається через назву його частини, загальне — через його часткове вираження: *влаштувався на роботу, може, яку копійку заробить; всі чекали вечері, бо досі не було й крихти в роті; не ступала людська нога; щоб і ноги твоєї там не було; він накинув* оком; *ділилися шматком хліба* (дружно жили).

Метонімія і синекдоха пов'язані функцією заміщення назв на ґрунті суміжності. Але якщо метонімія заміщає цілим його частини *(слухав Шопена),* то синекдоха заміщає частиною ціле, що складається з таких частин. Наприклад: *Ніхто з нас ще не написав «Реве та стогне...»*, тобто ніхто ще неможе писати так, як писав Шевченко. *Старий Мартин, жебрацький покровитель, з тобою тут поділиться плащем (дасть* притулок і догляд); Човни ж везли у десять пар волів, явивши тільки *вуса з-під брилів* (Л.Костенко).

У риториках такі тропи називають фігурами заміщення. Мова живиться народним духом, переплітається з народним життям.

Д ж е р е л а:

Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М. : Искусство, 1986. - С. 349-350.

Євтух В. Б. Етнічність: глосарій. – К.: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова,. 2009. – 170 с.

Жирмунский В. Теория литературы. Поэтика. – М., 1963. – С. 184.

Клочек Г.Д. Так що ж таке поетика? // Поетика / відп. ред.: В. С. Брюховецький ; АН України, Ін-т літератури ім. Т.Г. Шевченка . – Київ : Наукова думка, 1992 . – С. 5-16.

Костенко Л.В. Вибране. – К.: Дніпро, 1989. – 559 с.

Кравець Л.В. Назва: Динаміка метафори в українській поезії XX ст. Від. щодо назв.: монографія. Серія: Серія "Монограф". Відповідальність: Лариса Кравець. – Київ : Академія, 2012. – 416 с.

Крушельницький А. «Зів'яле листя». (1896) // І. Франко. Зів'яле листя: тексти, матеріали, дослідження. – Л., 2007. – С. 24.

Літературознавчий словник-довідник. – К. : Академія, 1997. – С. 557 (усіх 752).

Мандельштам О. Разговор о Данте. – М., 1967. – С. 83.

Стус В. Палімпсест. Вибране. Видав. Факт, 2003. – 431 с.

Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – 512

Франко І. «Із секретів поетичної творчості» // Зібрання творів: У 50 т. – Т. 31. – К.: Наук. думка, 1981. – С. 45 - 119.

Шерех Ю. Трунок і трутизна (Про «Палімпсести» Василя Стуса / Юрій Шерех // Пороги і Запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеологія : 3 т. — Х. : Фоліо, 1998. Т. 2. — 1998.

Lyubov Matsko, Oksana Matsko

Kyiv, Ukraine

Lingvo-Poetics as a System of Artistic Means of Language Linguistic Culture

Summary of the article: The article deals with the mental and artistic content of the linguistic units of modern poetry terminological system that are widely used in linguostylistics, the study of literature, linguistics and cultural analysis of Ukrainian culture from the point of view of ideological and thematic content and from the standpoint of the aesthetic vision of language forms and their impact on pupils, students, listeners, readers.

The aim of the article is to give a brief description of the basic concepts of traditional poetics inherited Ukrainian linguistic culture and prevalent in modern linguoculturology.

The topicality of setting linguistic and cultural topic of research increases urgent need for higher and secondary education to shape the national Ukrainian-language identity of high ethical and artistic and aesthetic standards of the World, European and Ukrainian native culture, literature and language. The Category of «personality» is a major in linguoculturology, because it is its creator, media and distributors.

Personality is characterized by its values, mentality, cognition, social experience, behavioral activity, culture of its own speech. Therefore, a linguoculturology work closely with linguodidactics.

Poetics is one of the oldest terms of rhetoric, linguistics, literature, in other types of culture. It is based on the Greek word poietike is making skills (from poieō is doing the work, to create). Poetics is and should be the basis of every creative activity, for it is most appropriate and best (the most vividly) embodiment of perfect rational, real, substantive thoughts, ideas, concepts, concept, concept image process.

To this end, the authors have resorted to creating artistic images and the means and forms of expression.

In poetics in the sphere of Philology sciencewe can faced with words art rhythmically organized artistic speech, mostly poetry, poetics it fully implemented. It should also consider the fact that in the early stages of the literature of appeal followed, mostly poetical and recitative broadcasting (live epics, sermons, ancient drama, medieval heroic songs, legends, epics). This partly contributed to the later epic poetics (prose) literature from distinct logical (rational) structure content.

Poeticsis the word turn (trope), phrases, text precedent special aesthetic content that gives the reader the impression of charm, attractiveness, is the state of spiritual exaltation, special experiences, deep penetration into the content of the text. Ukrainian language (literary, popular colloquial and dialect manifestations) at all levels of its structure (phonic, phonemic, morphemic, derivational, morphological, lexical and semantic, lexical, morphological, lexical, syntactic, lexical and phraseology, lexical and stylistic, teksts creature, communicative language) speaker provides inexhaustible possibilities copyright use of language to create text linguo-cultural values. Poetics of language and the science of it called linguopoetics.

The Subject of linguopoetics are those linguistic units, their characteristics, functions (verbal and text) that the power of intention and the author's talent as a result of creative activity are converted into figurative art means text. This is the first such model of an audio stream that provide artistic connotations of poetic text. Versification (Eng. from the Latin versification. Versificatio is a versus verse and facio - do) is the art of poetry by the rules, elaborated on phono rhythmic laws of the language in practical creative work of authors - mostly entrenched predecessors and song and poetic experience. Instrumentation (Eng. Instrumentation from French. Instrumentation verbae) is the means of selecting and combining sounds, can give the text a certain sound system with the desired emotional and expressive coloring, alliteration, assonance prosody (onomatopoeia).

In early Ukrainian culture poetics came from Europe with Christianity and rhetoric, though Ukrainian mythological rhetoric emerging in first principles ethnicity for centuries. For the parish, monastery, communal schools and then to colleges, universities, academies, courses were prepared and used poetics («piyityky» translitiration), homiletics (Christian poetics) Old Church Slavonic, in Old portrait, Greek, Latin. In the seventeenth and eighteenth centuries. Kyiv Mohylyanska College were many works on poetics and rhetoric, written in Latin by Kyiv authors: Feofan Prokopovych «De arte poetica» («On the poetic art»); Mytrofan Dovhalevskyi «Hortus poeticus» («Poetry Garden») and others.

The basic concept in linguopoetics is the notion of poetic language. It covered: a) poetical language (the language of poetry, poetic prose in opposition to its language) and b) all language fiction as a major representants aesthetic features of the national literary language and linguistic expression of other types of national culture.

The main feature of poetic language is its aesthetic function, which comprehensively and systematically engaged in language and means of expression at all levels of language text, creating artistic effects, high style, different from everyday and everyday communication. Such features and artistic intent of the author is subject poetical form the text, sound instrumentation, high-poetic vocabulary (sky, star, moon, periwinkle, falcon, eagle, towel, destiny, heart), which in addition to the fact that, according to I. Franko, «by itself» is poetic creates genre and stylistic diversity. It semanterized by other lexemes reinterpreted words, concepts emerge and are fixed by their new association acquired connotations, syntactic structure is updated, new phrases are formed semantic structure, image-concepts.

A striking way of the poetic language is poetic vocabulary – poetyzmy (tr.). Its main part consists of words from additional emotional and expressive stylistic flavor and traditional images of ancient and world poetry of color, ethnographisms, staroslovyanizmy (tr.), folkloryzmy (tr.), archaisms linguo culture rheme as carriers of universal national-cultural component, neologisms, occasional. They are designed to transmit a sense of passion, enthusiasm, lyricism, celebration, beauty, rainbow haze, horizon, sycamore, poplar, garden, joy, blue, blond hut, a young girl, brave Cossack (Prometheus, Hercules) and others.

Keywords: *linguoculturology, linguopoetics, linguocultural analysis linguodidactics, tropes.*

R e f e r e n c e:

Bakhtyn M.M. Estetyka slovesnoho tvorchestva. M., 1986. – S. 349-350.

Evtukh V. Etnichnist. Hlosarii. Instytut etnichnykh, rehionalnykh ta diaspornykh studii. K. Vyd-vo imeni M.P. Drahomanova, 2009. – 169 s.

Zhyrmunskyi V. Teoryia lyteraturi. Poetyka. – M., 1963. – S. 184.

Klochek H.D. Shcho zh take poetyka? // Poetyka. AN Ukrainy. Vidp. red. V.S.Briukhovetskyi. K. : Nauk. dumka, 1992. – S. 5-15;

Kostenko Lina. Vybrane. K. Vyd. : Dnipro, 1989. – S. 559.

Kravets L.V. Dynamika metafory v ukrainskii poezii KhKh st. Monohrafiia. K. : Vyd. tsentr «Akademiia», 2012. – S. 409.

Krushelnytskyi A. Ziviale lystia (1896) // Ivan Franko. Ziviale lystia: teksty, materialy, doslidzhennia. Lviv, 2007. – s. 24. (Usikh 425 s.)

Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk. K. : Akademiia, 1997. – S. 557 (usikh 752);

Mandelshtam O.E. Razghovor o Dante. – M., 1967. – s. 83.

Stus Vasyl. Palimpsest. Vybrane. Vyd. Fakt, 2003. – 431 s.

Teoryia metafori. – M. : Prohress, 1990. – 512 s.

Franko I. Iz sekretiv poetychnoi tvorchosti. I. Franko // Zibr. tv. U 50 t. K.: Naukova dumka, 1981. T.31 – S. 45-119.

Shevelov Iu.V. Trunok i trutyzna // Yurii Sherekh. Porohy i zaporizhzhia. T. II. Kharkiv : Folio, 1998 – S. 120.